

„Střípky z historie školy ve Škvorci“

napsal Jan Psota ml. z Hradešína

Počátky školství ve Škvorci můžeme hledat již v době před bitvou na Bílé hoře, kdy bylo za vlády panů Smiřických v 16. století městečko Škvorec středem rozsáhlého panství, sídlem obchodu, mnoha úředníků a asi 30 hospodářství. Kde bylo původně ve Škvorci vyučováno, nelze určit. Pravděpodobně tomu bylo asi v čísle 52., v domku Tomáše H. Lowsiczského (čti Lovšického), který byl snad **kantorem škvoreckým** před rokem 1705. K tomu opravňuje jednak přídomek jeho jména, tak i malá chalupa, která by mu zajisté nutného živobytí nedala, neboť chalupa byla jen domovním stavením s kusem zahrady. Snad vyučování dětí sousedů – ve Škvorci bylo tehdy 26 čísel – zavedl sám za různé dary rodičů, a tak se stal samozvaným učitelem v obci. Tomu nasvědčuje i to, že tu chalupu po něm koupil Karel Benedikt Mikulášek, jinak Policzský (též Pelycký), muž opět vzdělaný, který je v zápise matričním výslovně »kantorem« nazýván a děti skutečně vyučoval. Od znovuzřízení fary na Hradešíně je ve Škvorci vyučováno hradešínskými duchovními náboženství – katechismus. Prvním **katechetou** ve Škvorci byl roku 1735 Jan Feldman.

Nikde v popisech až do doby Josefinské není zmínky o školní budově nebo alespoň o světnici. V soupisech vůbec nejsou zapsány panské budovy, ale jen selské grunty. Ani v katastru Tereziánském z roku 1757 se nečiní nejmenší zmínky o nějaké školní budově, ač v té době (dle ústního podání) bylo prý vystavěno číslo 48., které pak v katastru Josefinském roku 1785 zváno »**panská škola**« s zahrádkou o 80 sázích. Škola ta stála na náměstí a měla jednu učebnu.

V pozdější době, když byl zrušen chov bažantů, byla škvorecká škola přeložena do »**bažantnice**« čp. 61., kde bydlel její správce – hlídač. Dle ústního podání starých pamětníků byla škvorecká škola již roku 1839 dvoutřídní. Třídy se jmenovaly: »malá« a »velká škola«. »Velkou školu« měl na starosti »mladej, pan spomocník«, který měl svoji mansardu ve třídě u kamen. Stála tam totiž jeho postel s velmi ploškými drchničkami a pod ní truhlička s »výbavou«. Škola trpěla velkým nedostatkem lavic, kde musela většina dětí posedávat po zemi. Obrovská katedra a rozkročená tabule s křížem na zdi doplňovaly celé zařízení učebny.

Roku 1852 byla tato škola přestěhována do »**Jägerhausu**« čili myslivny vedle kostela. Škvorecká škola měla dobrou pověst, nazývána také »knížecí školou farní«. To však jedině proto, že byl patronem majitel panství kníže Liechtenstein a že náležela k faře hradešínské. Ale jako instituce vzdělávací po našem zdání příliš neceněna, když jí vytloukali všechna možná stavení knížecí à la bažantnice a podobně. Škvorečtí měli v ohledu tom zvláštní štěstí, neboť když jejich škola roku 1875 rozšířena o třetí třídu, najala pro ni místnost v »ovčárně« čp. 60. Podlahu měla třída dlážděnou, okna jednoduchá a malinká, jako v holubníku; v koutě stála ohromná pec, která třídu občas vykuřovala. Od 1. února 1880 zřízena 4. třída a proto byly najaty dvě místnosti v čís. 112. »u Reichmannů«. Tam se učilo až do roku 1890, kdy postavena nynější škola. Stopy dřívější školy byly znát dle pěkně udržované zahrádce, již založil učitel J. Vykoukalem.

Stávající škola již nevyhovovala požadavkům. Děti přibývalo a tak se musela obec postarat o výstavbu **nové školy**. Škvorecký zámek a dvůr, majetek Lichtenštejnů, měl v nájmu pan Moravec. Část zříceniny zámku – krásné logie z dob vlády Smiřických, na jejichž místě stával kdysi gotický palác královského číšníka Domaslava z 2. poloviny 13. století, – byla obcí roku 1889 koupena, zbořena a na jejím místě vystavěna nová školní budova s čp. 130.. Prvním řídícím učitelem nové školy se stal dřívější pan řídící Josef Čeněk Vykoukal.

Jan Psota ml. – pro www stránky ZŠ Škvorec a školní časopis „Zvonek“ 04/2006